

Отримано: 1 березня 2019 р.

Прорецензовано: 7 березня 2019 р.

Прийнято до друку: 11 березня 2019 р.

e-mail: pylypchuk0608@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2019-5(73)-237-240

Пилипчук Т. В. Композиційні особливості комедійних шоу про міжкультурну комунікацію. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 5(73), березень. С. 237–240.

УДК 811.111

*Пилипчук Тетяна Володимирівна,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМЕДІЙНИХ ШОУ ПРО МІЖКУЛЬТУРНУ КОМУНІКАЦІЮ

Стаття присвячена композиційним особливостям стендап-комедії як жанру комічного дискурсу. У статті описано зміст поняття стендапу, розглянуто фактори, від яких залежить успіх стендап-виступу та висвітлено композиційні особливості побудови комедійних шоу таких комічних акторів-вихідців із Близького Сходу, як Маз Джобрані, Дін Обейдала та Рассел Пітерз. Виокремлено шаблонні початки-привітання та кінцівки, які використовують стендап-коміки. Проаналізовано переклички для визначення складу аудиторії, залучені комедійними акторами, а також продемонстровано наявність когезійних зв'язків між жартами виступів.

Ключові слова: стендап, комічний дискурс, жарт.

*Tetiana Pylypchuk,
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

COMPOSITIONAL CHARACTERISTICS OF COMEDY SHOWS ABOUT INTERCULTURAL COMMUNICATION

Stand-up comedy shows, as a genre of comic discourse, captivate huge audiences all over the world. The reason for that lies not only in their entertaining purpose but also in the coverage of paramount issues of humankind at a humorous angle. The jokes about issues of intercultural communication that are told by comedy actors who perform in the genre of stand-up comedy, shed light on differences of society, behavior and traditions of different nationalities as well as reveal ethnic stereotypes.

The article analyses compositional characteristics of comedy shows of such famous comedians of Middle Eastern descent as Maz Jobrani, Russell Peters and Dean Obeidallah. A certain structure has been identified in their shows: similar beginnings and endings that are used by these artists, during which comedy actors express their gratitude to the audience for their attendance. The examples of such beginnings and endings have been examined in this article.

Asking the audience questions concerning their nationalities have also been widely used by comedy actors mainly as a means of establishing rapport with the viewers as well as building cohesive links within some of the jokes.

Components of successful stand-up routine have been investigated in this article as well as the essence of stand-up has been determined.

Key words: stand-up, comic discourse, joke.

Стендап, будучи жанром комічного дискурсу, є, можливо, найстарішою, найуніверсальнішою, і водночас найпростішою, і найзначимішою формою гумористичного вираження. Це найчистіша комунікація між публікою та коміком, яка виконує по суті ті самі соціальні та культурні ролі в практично всіх відомих суспільствах минулого та сьогодення [8, с. 71].

Об'єктом цього дослідження є англійські комедійні шоу, а **предметом** дослідження виступають композиційні особливості цих комедійних шоу. **Матеріалом** для аналізу слугували жарти тривалістю 9 годин 3 хвилини, вилучені з англійських комедійних шоу шляхом суцільної вибірки.

Ця робота розглядає композиційні особливості стендап-комедії акторів-вихідців із Близького Сходу, сім'ї яких іммігрували до США та Канади. Комедійні шоу Маза Джобрані (Maz Jobrani), Рассела Пітерза (Russell Peters) та Діна Обейдалі (Dean Obeidallah) присвячені проблемам комунікації між представниками англійської спільноти та представниками Близького Сходу, проливають світло на невідповідності суспільства, які існують зараз, демонструють поведінку та традиції різних національностей, викриваючи при цьому етнічні стереотипи.

У нашій роботі ми опираємось на визначення викладача стендап-комедії Кентського університету С. Кірк, яка характеризує стендап, як складну взаємодію/ діалог, який вимагає від аудиторії інтерпретативної компетентності та активної участі, у якій комедійний актор несе відповідальність за організацію та керування відповідями [13, с. 2–4].

Перед тим, як перейти до предмета дослідження, вважаємо доцільним зауважити, що для того, щоб стендап був успішним, коміку необхідно створити комічний авторитет, образ, який спонукатиме аудиторію відповідати на розмову сміхом. Якщо аудиторія не любить коміка, то неважливо, наскільки влучно будуть написані або виголошені жарти, вони не принесуть бажаного результату – сміху. Глядачі, ймовірно, будуть несприятливими до гумору коміка, який сприймається вороже, особливо якщо ця ворожість не є частиною комічного образу [4, с. 35].

Проте, не існує формули-рецепту успішного виступу. На виступ впливає велика кількість змінних. Матеріал, з якого однієї ночі сміється публіка, наступної ночі може не викликати сміху. Значною мірою це залежить від аудиторії та її відношення до комедійного актора. Якщо виступ не досяг успіху, причиною може бути щось тривіальне, як погода чи час тижня: у дощову середу ввечері глядачі можуть бути втомленими і незадоволеними. Або комік може просто виступати останнім, коли аудиторія вже насміялась. Тому комедійному актору потрібно розвинути витривалість і здатність розуміти, чому певний виступ був успішним або невдалим [14, с. 28].

Саме тому відомі комедійні актори мають велику перевагу над маловідомими акторами. Глядачі приходять на їхні шоу, знаючи їхню репутацію, вже «спробувавши» їхній гумор і значною мірою вважаючи, що вони збираються добре провести час [3, с. 151].

А. Грінбаум відмічає той факт, що комічне мовлення перебуває у постійному стані повторення, та відштовхується від потреб та настрою глядача. Також коміки повинні вміти адаптувати свій матеріал до конкретної аудиторії та місця проведення шоу, передбачати риторичні потреби глядачів та мати інтуїтивне розуміння ситуативності [4, с. 34].

Говорячи про публіку, слід зауважити, що вона завжди є дуже різноманітною. Тому робота комедійного актора полягає в тому, щоб змусити цих різних людей працювати разом: аудиторія повинна бути «сплетена» в однорідну групу, яка відповідатиме в унісон. Комедійний актор, у свою чергу, працює у відповідь на цю уніфіковану реакцію, тільки граючи проти відповідей окремих глядачів за відносно незвичайних обставин або при втраті контролю над інтеракцією. Якщо матеріал коміка функціонує як соціальна критика, роль аудиторії полягає у тому, щоб дати своє підтвердження ідеям, що висувуються. Вони можуть погоджуватися з ними, підтримуючи актора сміхом та співпрацею, або не погоджуватися, що відобразиться у мовчанні чи «закиданні комедійного актора питаннями» [13, с. 5].

Існує ще один фактор, який впливає на успіх стендап-виступу – кількість виступаючих. Щодо кількості виконавців, то Р. Стебінс зауважує, що серед виступів переважають соло-номери, хоча дуети та тріо існують, але є поодинокими, тому що розмовна якість та особиста експресія страждають, коли двос та більше людей намагаються узгодити свої дії на сцені [15, с. 4].

Матеріал нашого дослідження доводить дане твердження. Усі проаналізовані виступи були соло-номерами, хоча в одному шоу могли брати участь декілька коміків, проте вони виступали один за одним.

Також варто наголосити ще на одному факторі, від якого залежить успіх виступу – місці проведення шоу. Так, наприклад, С. Кірк вказує на необхідність підібрати таке місце, яке не має дверей біля самої сцени (глядачі постійно входять або виходять з приміщення), або ж навіть радить на час виступу вивести двері з ладу, що допоможе комедійному актору постійно утримувати увагу аудиторії. В ідеалі це повинна бути зала, де увага аудиторії спрямовується на виступ, і де мінімізується будь-яка конкуренція за увагу аудиторії [13, с. 66–67].

Тому можемо стверджувати, що успіх стендап-номеру залежить від таких факторів: вид сцени; безпосередня присутність/ відсутність глядачів; кількість виступаючих; зміст виступу; ступінь імпровізації.

Варто наголосити, що зараз найкращі коміки пишуть деякий або увесь матеріал, підлаштовуючи його до своїх особистостей або сценічних персонажів, адже оригінальні виступи є більш особистими, прямими та природними [15, с. 3].

Розвідка нашого дослідження підтверджує це висловлювання, адже 3 досліджувані стендап-коміки (Маз Джобрані (Maz Jobrani), Рассел Пітерз (Russell Peters) та Дін Обейдала (Dean Obeidallah)) звертаються до власного досвіду, переказують історії, що сталися з ними чи їх рідними в гумористичному ключі, що сприяє встановленню більш тісного зв'язку з аудиторією.

Л. Мінц стверджує, що традиційно комік має вади, проте ці природні недоліки породжують жалість, і що важливіше – звільняють від нормальної поведінки. Отже, комедійний актор постає перед аудиторією як маргінал. Оскільки він фізично та розумово нездатний на правильні дії, ми пробачаємо і навіть благословляємо його «помилки». Роль негативного прикладу, в якій постають коміки, а саме ролі дурня, пияки, боягуза, негідника, брехуна тощо висміюються і нарешті символічно караються [8, с. 75].

Це висловлювання підтверджується матеріалом нашого дослідження. Так, наприклад, Рассел Пітерз неодноразово стверджує, що не вміє робити того, що вміють інші індійці: *I'm not good at things Indian people are supposed to do. Anything Indian people can do, I can't do. I'm mad envious when I see Indian people doing smart, intelligent things that involve studying and learning how to do something good* [9, 03:39-03:57], а також називає себе ідіотом: *My parents knew I was an idiot from a very young age. My parents were like, "Oh, man." I was a terrible student. I hated school* [9, 16:25-16:44]; *I know me and I know what an idiot I am* [9, 31:00-31:04]. Його результати навчання «били» рекорди успішності: *My final mark was 13 percent. Even my dad was like, "Son...Son, you have hit a new low. Do you realise you get 25 percent just for signing your name correctly? What f***ing name did you put?* [9, 19:36-20:07] *Son, you are far too stupid for that job* [9, 21:52-22:08]. Переказуючи свою історію про політ до Китаю та втрату багажу, Рассел знову називає себе ідіотом через те, що не поклав до ручної поклажі жодного предмета одягу: *So I get to China, all I had with me, 'cause I'm an idiot, all I had was my hand luggage, and in my hand luggage, all I packed was a portable DVD player, a Discman, some CDs, some DVDs, some magazines. 'Cause I figured long trip like that I want to be entertained* [10, 24:04-24:16].

Маз Джобрані також демонструє свої «розумові здібності» при висвітленні ситуації, коли комедійний актор переказав 1000 доларів шахраям-незнайомцям, проте робив це частинами чотири рази поспіль: *So, a week later, I got an email: "Maz, thanks for the 250. But if you give us 250 more, you'll put us over the top. We're gonna win this s**t." I'm such an idiot. "Honey, I just got an email from Hillary Clinton. She said 250 more, they're gonna win it. It's on our shoulders." I fell for that s**t four times. Who's the as***le now?* [7, 19:54-21:13]

Як стверджує С. Атардо, стендап-номери значною мірою складаються з повторюваних жартів і є не просто сукупністю не пов'язаних між собою текстів, а мають певну структуру таку як шаблонні початки та кінцівки, а також когезійні зв'язки [1, с. 63].

Проаналізувавши 8 шоу загальною тривалістю 9 годин 3 хвилини, ми виявили **шаблонні початки-привітання**, які використовують комедійні актори, нерідко звертаючись до місця проведення шоу: *How you doing?* [10, 00:42-00:47], *What's up? How are you doing? What's going on?* [11, 01:07-01:16], *How are you guys doing?* [9, 02:09-02:11], *What's up, D.C.? Kennedy Center, how you doing?* [7, 01:07-01:13], *What's happening, Los Angeles?! How are you guys? Wow! Thank you. Welcome. How are you? How are you?* [5, 02:36-03:00] *What's up, Stockholm? How are you guys? Wow! Hello. Thank you for coming! I am so excited!* [6, 00:52-01:05] *Good evening folks. Are you all right?* [12, 00:38-00:45]

Як видно з вищезазначених привітань, 7 з 8 шоу починаються майже однаково: актори запитують глядачів, як ті почуваються.

Також застосовуються так звані **переклички для визначення складу аудиторії**, під час яких коміки часто виражають подяку своїм глядачам:

• *All right, we clearly we got some Asians in the house; White people, how you doing? White folks, good to see you. Latinos in the house? Where the Latinos? And black people? [10, 01:05-02:31] Asians, good to see you. Any Arabs in the house tonight? [11, 01:51-01:56; 07:38-07:41] Let me ask how many people of Middle Eastern heritage are here tonight? There are the Iranians, Persians, Arabs, white people [2, 01:21-01:46]. Where is my Iranians, my Persians? And where is my just white Swedes? Oh, there you are. Thank you for coming! [6, 02:20-02:33] Now, right now, you guys will find out in a minute why, but I got to find out who else is here tonight, 'cause there's a reason with this, So, I'll find out. So, I know there's Iranians. I know we have Swedes. Just white Swedes. Uh, who else do we have? Are there any, uh, any Pakistanis in the house? Oh, thank you, one of you. Great. God bless you, every...Listen, every Iranian here wants to thank you, Pakistan. Because you guys are making so much trouble nowadays [6, 11:50-12:17]. Whenever I start my shows, I always want to see who's in the audience. By applause, where's my immigrants? Immigrants, by applause. Let me hear you. Yes! My people! My people! Immigrants. Immigrants. Non-immigrants. Let me hear the non-immigrants. You've been here several generations. Yes! Yes! Yes! Thank you for coming, white people...Where's my Iranians? Let me hear the Iranians. Yes. Yes. Ed, I knew they would be here because it's part of the nuclear deal. They have to show up. Yeah. Thank you for coming, Iranians. Where's my Arabs? Arabs? Yala, habibi! Yala, yala! What kind of Arab are you guys right there? You. – Syrian! – Syrian! Thank you, Syria, for coming! Yes! Thank you! Yes! Syrians are welcome here. You're welcome. We love you. We love you. That's right. That's how we roll. Thank you. This is amazing. Any Indians in the house? Indians? Yes! Look at you guys. I love you. Any Chinese people in the house? Chinese? Thank you, Chinese lady! Who else is here tonight? Where? – Pakistan! – Wait, stop. Pakistan, don't yell like that. Take it easy. What? – Azerbaijan! – Azerbaijan? And what were you saying? – El Salvador. El Salvador, Azerbaijan [7, 02:07-04:45]. Let me hear the Persians. Persians in the house. Persians. Non-Persians? Non-Persians? All right! That's right. You're surrounded, but it's all good [5, 03:07-03:25].*

Як стає зрозуміло з вищенаведених прикладів, у 6 з 8 шоу Рассел Пітерз, Дін Обейдала та Маз Джобрані звертаються до глядачів, аби визначити їхній склад. Американець іранського походження Маз Джобрані під час цього етапу своїх виступів часто звертається до іранців та іммігрантів, використовуючи присвійний займенник *my*. Натомість в одному шоу Рассел Пітерз відразу звертається до деяких глядачів, запитуючи їхні національності:

- *Asian guy, how are you? Good. You are looking very anime. What style..? Are you Filipino?*
- *Chinese.*
- *Chinese. That's the main kind of Asian...Hey, giant Asian guy. That's a.. crickey, you're a big one. Um..What style of Asian are you?*
- *Chinese [9, 01:16-02:17].*

Варто додати, що коміки вдаються до цієї ж техніки не лише на початку виступів, а й звертаються до глядачів різних національностей для **переходу до інших жаргів**. Так, наприклад, запитавши глядачів, чи є серед них італійці, ямайці та уродженці Вест-Індії, і переконавшись у їх присутності, комік розпочинає свої жарти про ці національності:

- *Any Italian people in the house tonight? Italians? [11, 26:37-26:43]*
- *Do we have any West Indians in the house tonight? West Indians in the house? Cool, cool, where are you from? [11, 42:32-42:44]*
- *Any Jamaicans in the house tonight? [11, 44:52-44:55]*

Зв'язність між жартами може також досягатись з допомогою звертань до конкретного глядача: *How you doing, buddy? What's your name any way?...What style of Asian are you, sir?...Filipino, nice... I was just in the Philippines...*[9, 01:01:42-01:01:56]. Отже, ці запитання допомогли комедійному актору перейти до жарту про філіппінців.

Крім того, Расселу Пітерзу та Мазу Джобрані властиво на початку виступу жартувати щодо **наявності серед глядачів змішаних пар**, партнери яких несхожі між собою. Такі глядачі неодноразово привертають увагу коміків: *All right, a white guy with a brown girl. Good job, buddy. Her parents must be so happy, huh? [10, 01:37-01:52] White girls with non-white guys, that's what I am talking about, hung black guy with an Asian girl, God damn! [11, 01:16-01:27] Are you friends with Persians? Oh, ok, oh, good fantastic, great. Are you guys together? Oh, ok, 'cause you are sitting apart [6, 02:33-02:44].*

Також усі проаналізовані шоу мають **шаблонні завершення** (комедійні актори дякують публіці, інколи звертаючись до місця проведення шоу):

- *Thank you very much, good night [12, 44:31-44:36; 5, 63:20-63:25; 10, 01:12:02-01:12:07].*
- *So I want to thank you all for coming out. Let me get away from that for one night. Thank you, guys, good night [6, 1:09:42-1:09:48].*
- *Thank you very much, Kennedy Center. Thank you. Thank you. Thank you. Thank you. Thank you. Thank you [7, 1:06:02-1:06:09].*
- *Thank you very much, guys. You were awesome. Good night [9, 01:17:37-01:17:43].*
- *Thank you very much, New York, you guys were awesome [11, 01:16:32-01:16:36].*

Варто додати, що у всіх проаналізованих виступах **звертання** до глядачів є доволі неформальними. Коміки оперують такою лексикою як *buddy, dude, bro*. Це дозволяє встановити контакт з аудиторією, стати ближчими до глядачів.

Крім того, проаналізовані шоу підтверджують висловлювання С. Атардо щодо наявності у виступах **когезійних зв'язків** між жартами. Так, наприклад, розповідаючи про міграційну політику Трампа, комедійний актор говорить про свого кузена, якого можуть депортувати: *When Trump won, my little six-year-old girl came up to me. She was scared. She goes, "Daddy, am I gonna get deported?" Yeah. And I said, "No, baby, you're not gonna get deported. You were born here. You're not gonna be deported. But Cousin Majid's gotta go. You might want to say goodbye."* [7, 10:40-11:01]

У цьому ж шоу можна прослідкувати апеляцію до того ж кузена у жарті про протест та поліцію:

- *If the cops stop me, "Officer, I'm with you. God bless America. God bless you. Make America great again, Officer. Officer, I'm with you, but my cousin Majid... you can have him if you want."* [7, 19:01-19:20]

Результати проведеного дослідження дають змогу констатувати, що стендап-виступи таких комедійних акторів як Маз Джобрані, Рассел Пітерз та Дін Обейдала мають певну структуру. Усі номери починаються з схожих привітань та мають однакові завершення, під час яких коміки часто звертаються до місця, де проходять шоу. Також усі актори вдаються до пере-

вірки глядачів на присутність тієї чи іншої національності, у процесі якої висловлюють подяку своїй публіці. Нерідко актори використовують цей метод для переходу до іншого жарту – зв'язності виступу.

Література:

1. Attardo S. Humorous texts: a semantic and pragmatic analysis. Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2001. 238 p.
2. Axis of Evil Comedy Tour. URL: / <https://www.youtube.com/watch?v=c2rqSuQfk9g>.
3. Double Oliver. Stand up: on being a comedian. Methuen Drama, 1997. 299p.
4. Greenbaum Andrea. Stand-up comedy as rhetorical argument: an investigation of comic culture. *Humor – International journal of humor research*. Volume 12, Issue 1, 1999, pp. 33–46.
5. Jobrani Maz: Brown and friendly. URL: <https://www.netflix.com/ua/title/70129108>.
6. Jobrani Maz: I come in peace. URL: <http://sockshare.net/watch/qvoZOWdl-maz-jobrani-i-come-in-peace.html>.
7. Jobrani Maz: Immigrant. URL: <https://www.netflix.com/ua/title/80179433>.
8. Mintz Lawrence E. Standup Comedy as Social and Cultural Mediation. *American Quarterly*. Vol. 37, No. 1, Special Issue: American Humor (Spring, 1985), pp. 71–80.
9. Peters Russell: Almost famous. URL: <http://sockshare.net/watch/zdK5bgx1-russell-peters-almost-famous.html>.
10. Peters Russell: Outsourced. URL: <http://www.watchfree.to/watch-6051-Russell-Peters-Outsourced-movie-online-free-putlocker.html>.
11. Peters Russell: Red, white and brown. URL: <https://www.tvguide.com/tvshows/russell-peters-red-white-and-brown/362858/>
12. Peters Russell: Uncensored. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=k1MSK0pzYD>.
13. Quirk Sophie. Why Stand-up Matters: How Comedians Manipulate and Influence, 2015. 256 p.
14. Ritchie Chris. Performing Live Comedy. Methuen Drama, 2013. 240 p.
15. Stebbins Robert A. The laugh-makers: stand-up comedy as art, business, and life-style. Montreal: McGill-Queen's University Press, 1990. 160 p.